

Sygn. akt IV Ua 1/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2018r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SSO Jacek Witkowski

Sędziowie: SO Elżbieta Wojtczuk

SO Katarzyna Antoniak (spr.)

Protokolant: st.sekr.sądowy Marta Żuk

po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2018 r. w Siedlcach

na rozprawie

sprawy z wniosku D. T.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej

na skutek apelacji D. T.

od wyroku Sądu Rejonowego w Siedlcach IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 31 października 2017r. sygn. akt IV U 367/16

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 15 lipca 2016r. w ten sposób, że przyznaje D. T. prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej w wysokości 6 300 (sześć tysięcy trzysta) złotych odpowiadając 9% stałemu uszczerbkowi na zdrowiu;

II. zasądza od Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na rzecz D. T. kwotę 330 (trzysta

- verte-

trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

K. A. J. W.E. W.

Sygn. akt: IV Ua 1/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 31 października 2017r. Sąd Rejonowy w Siedlcach oddalił odwołanie ubezpieczonego D. T. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmawiającej ubezpieczonemu prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej.

Rozstrzygnięcie to było wynikiem następujących ustaleń i wniosków Sądu Rejonowego:

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z 15 lipca 2016 . odmówił D. T. prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej zaistniałego w dniu 19 kwietnia 2016r. z uwagi na to, iż ubezpieczony dopuścił się rażącego niedbalstwa, używając w gospodarstwie do cięcia desek szlifierki kątovej z zamocowaną tarczą zębatą, wbrew instrukcji obsługi tej szlifierki zabraniającej użytkowania tego typu tarcz.

Odwołanie od tej decyzji wniósł ubezpieczony nie zgadzając się z przyjęciem przez organ rentowy, że dopuścił się rażącego niedbalstwa. Jego zdaniem założenie na szlifierkę innej tarczy niż określona w instrukcji obsługi nie przesądza o rażącym niedbalstwie ani umyślności z jego strony. Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko z uzasadnienia zaskarżonej decyzji.

Sąd Rejonowy ustalił, że ubezpieczony D. T. na co dzień pracuje w dzierżawionym indywidualnym gospodarstwie rolnym, w którym prowadzi produkcję zwierzęcą. Z tego tytułu podlega rolniczemu ubezpieczeniu wypadkowemu. W dniu 19 kwietnia 2016r. ubezpieczony przystąpił do pracy polegającej na zbudowaniu drewnianego koryta dla trzody chlewnej. Do budowy koryta używał desek, które wymagały przycięcia do odpowiednich wymiarów. Do cięcia desek używał szlifierki kątovej z zamocowaną tarczą zębatą. Szlifierka była nowa, niedawno przez niego zakupiona w sklepie, posiadała załączoną instrukcję obsługi, z którą D. T. przystępując do pracy nie zapoznał się. Podczas cięcia jednej z desek przymocowanej do stołu ściskiem stolarskim doszło do zaklinowania się tarczy tnącej w desce i wyrwania szlifierki z rąk ubezpieczonego, której obracająca się tarcza zraniła go w palce lewej ręki. Na skutek wypadku ubezpieczony doznał ran szarpanych palców II, III i IV ręki lewej z ubytkiem tkanek miękkich, przecięciem zginaczy i pęczków naczyniowo-nerwowych palca II, uszkodzeniem zginacza powierzchownego palca III i nerwów palcowych, które po wygojeniu pozostawiły deficyt czynnego wyprostu w stawach międzypaliczkowych bliższych palca II i III, brak czynnego zgięcia palca II, znaczne ograniczenie czynnego zgięcia palca III w stawach międzypaliczkowych, zaburzenia czucia tych palców oraz ograniczenie funkcji chwytnej ręki lewej u osoby praworęcznej, co stanowi 9% uszczerbku na zdrowiu.

W przedstawionym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, że odwołanie ubezpieczonego nie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd wskazał, że zgodnie z art.11ust.1 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2016r., poz. 277) za wypadek przy pracy rolniczej uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło podczas wykonywania czynności związanych z prowadzeniem działalności rolniczej albo pozostających w związku z wykonywaniem tych czynności:

na terenie gospodarstwa rolnego, które ubezpieczony prowadzi lub w którym stale pracuje, albo na terenie gospodarstwa domowego bezpośrednio związanego z tym gospodarstwem rolnym lub

w drodze ubezpieczonego z mieszkania do gospodarstwa rolnego, o którym mowa w pkt 1, albo w drodze powrotnej, lub

podczas wykonywania poza terenem gospodarstwa rolnego, o którym mowa w pkt 1, zwykłych czynności związanych z prowadzeniem działalności rolniczej albo w związku z wykonywaniem tych czynności, lub

w drodze do miejsca wykonywania czynności, o których mowa w pkt 3, albo w drodze powrotnej.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art.10 ust.2 pkt 1 w/w ustawy jednorazowe odszkodowanie, o którym w art.11 ust.1 nie przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli spowodował wypadek umyślnie albo wskutek rażącego niedbalstwa.

Sąd podniósł, że zgodnie z przytoczoną wyżej definicją podstawowymi przesłankami pozwalającymi na uznanie danego zdarzenia za wypadek przy pracy rolniczej są: nagłość zdarzenia, przyczyna zewnętrzna powodująca wypadek

oraz fakt jego zaistnienia podczas wykonywania czynności związanych z prowadzeniem działalności rolniczej albo pozostających w związku z wykonywaniem tych czynności. W świetle przedstawionych wyżej ustaleń, zdarzenie na skutek którego ubezpieczony doznał urazu prawej ręki uznać należy za wypadek przy pracy rolniczej, czego organ rentowy nie kwestionował. W ocenie organu rentowego do wypadku doszło jednak na skutek rażącego niedbalstwa ubezpieczonego, co w myśl art.10 ust.2 pkt 1 ustawy wyłącza możliwość przyznania ubezpieczonemu prawa do jednorazowego odszkodowania.

Sąd Rejonowy podniósł, że w wyroku z 23 października 1980r. Sąd Najwyższy wskazał, iż rażące niedbalstwo zachodzi wówczas, gdy poszkodowany pracownik podejmuje działania z naruszeniem przepisów o ochronie zdrowia i życia, chociaż mógł i powinien był przewidzieć grożące mu niebezpieczeństwo, które zwykle występuje w danych okolicznościach faktycznych, co dla każdego człowieka o przeciętnej przezorności jest oczywiste (sprawa o sygnaturze III URN 40/80, PiZS 1982/7/55). Z kolei w wyroku z 30 listopada 1999r. Sąd Najwyższy stwierdził, że niedbalstwo pracownika jako wyłączna przyczyna wypadku przy pracy zwalnia pracodawcę od odpowiedzialności tylko wtedy, gdy miało charakter rażący, a więc graniczyło z umyślnością. Następuje więc wtedy, gdy pracownik zdaje sobie sprawę z grożącego mu niebezpieczeństwa, gdyż występuje ono zwykle w danych okolicznościach faktycznych, tak że każdy człowiek o przeciętnej przezorności ocenia je jako ewidentne, a mimo to z naruszeniem zasad bhp bez potrzeby naraża się na to niebezpieczeństwo, ignorując własne zachowanie się (sprawa o sygnaturze II UKN 221/99, OSP 2001, z.11, poz.169).

Wskazując na powyższe poglądy Sąd Rejonowy podkreślił, że w sytuacjach, w których poszkodowany nie zdawał sobie sprawy z grożącego niebezpieczeństwa, czy też był po prostu nieostrożny, ewentualnie przypuszczał, że skutków swego zachowania uniknie, nie zachodzą przesłanki do uznania postępowania poszkodowanego za rażące niedbalstwo. W sporządzonej opinii biegły z zakresu bhp Z. B. wskazał, że przyczyny wypadku ubezpieczonego to: utrata kontroli nad szlifierką kątową w wyniku odrzutu tego narzędzia, naruszenie postanowień instrukcji producenta szlifierki kątowej m.in. poprzez montaż i cięcie tarczą tnącą zębata, brak przeszkolenia ubezpieczonego i znajomości w zakresie instrukcji eksploatacji szlifierki kątowej, niski poziom bezpieczeństwa pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym warunkowany kulturowo, brak nadzoru przez jednostki KRUS w zakresie bezpieczeństwa pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym.

Odnosząc się do powyższych ustaleń biegłego Sąd Rejonowy wskazał, że przepisy bhp w przypadku rolników indywidualnych spełniają jedynie rolę informacyjną i doradczą, a rola instytucji państwowych w zakresie egzekucji przestrzegania tych przepisów jest ograniczona. Również działania organu rentowego rolników indywidualnych, jakim jest KRUS sprowadzają się głównie do prewencji i promocji bhp wśród rolników, jako że przepisy nie dostarczają instrumentów prawno-restrykcyjnych i egzekucyjnych, a pozwalają jedynie zachęcać, motywować i zalecać określone działania. W realiach rozpoznawanej sprawy nie sposób, zdaniem Sądu Rejonowego, pominąć istotnych okoliczności obciążających ubezpieczonego w związku z wypadkiem. Przede wszystkim Sąd wskazał, że szlifierka kątowa, której używał ubezpieczony w chwili wypadku była nowym urządzeniem, zakupionym zaledwie kilka tygodni przed zdarzeniem. Posiadała instrukcję obsługi załączoną przez producenta. Ubezpieczony wcześniej tej szlifierki nie używał. W takiej sytuacji każdy rozsądnie myślący człowiek zapoznaje się z zasadami prawidłowego i bezpiecznego posługiwania się nowym dla siebie narzędziem, zawartymi w instrukcji obsługi. Ubezpieczony świadomie zlekceważył jednak zasady bezpieczeństwa pracy, ignorując instrukcję obsługi szlifierki kątowej. Gdyby bowiem zapoznał się z nią to niewątpliwie dowiedziałby się, że producent narzędzia zabrania montowania do szlifierki tarcz do drewna lub tarcz zębatach i posługiwania się takim zestawem do cięcia drewna, gdyż może to spowodować odrzut narzędzia lub utratę nad nim kontroli, co miało właśnie miejsce w okolicznościach niniejszej sprawy. Do szlifierki zakupionej przez ubezpieczonego nie była załączona tarcza zębata, którą ubezpieczony do niej zamontował. Pochodziła ona z innych jego zasobów narzędziowych. Nie wiedział on jak to urządzenie będzie z nią pracować, czy taki zestaw jest kompatybilny i bezpieczny. Tym bardziej prawidłowość swojego postępowania powinien więc skonfrontować z treścią instrukcji obsługi, czego jednak zaniechał. Przyznał, że w przeszłości korzystał ze szlifierki, ale mającej zamontowaną tarczę gładką, do cięcia metalu. Powinien więc pogłębić swoją wiedzę odnośnie korzystania szlifierki z zamontowaną tarczą zębata, rozpoczynając od lektury instrukcji obsługi.

Sąd Rejonowy wskazał dalej, że okoliczność, iż tarczę zębatą zamocował do szlifierki ojciec ubezpieczonego nie zwalnia ubezpieczonego z obowiązku kierowania się zdrowym rozsądkiem. Błędna dotychczasowa praktyka posługiwania się szlifierką kątową z zamocowaną tarczą zębatą do cięcia drewna również nie usprawiedliwia postępowania ubezpieczonego. Względy kulturowe i realia prowadzenia działalności rolniczej nie mogą bowiem usprawiedliwiać wszystkich błędów rolnika, których popełnienie doprowadziło do wypadku przy prowadzeniu działalności rolniczej. Sąd podkreślił, że ocena niedbalstwa, jako rażącego, należy zawsze właśnie do sądu. W świetle powyższych okoliczności Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, że ubezpieczony dopuścił się naruszenia zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a w realiach rozpoznawanej sprawy miało to cechy rażącego niedbalstwa, a takie wyłącza możliwość nabycia prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej.

Z uwagi na powyższe, w oparciu o powołane przepisy i art.477¹⁴§1 kpc Sąd Rejonowy odwołanie ubezpieczonego oddalił.

Apelację od powyższego wyroku złożył ubezpieczony D. T., reprezentowany przez pełnomocnika zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art.10 ust.2 pkt 1 ustawy z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników polegającą na uznaniu przyczyny zaistnienia wypadku wskutek rażącego niedbalstwa ubezpieczonego i w konsekwencji zastosowanie niniejszego przepisu pozbawiając ubezpieczonego przysługującego mu odszkodowania, o którym mowa w art.11 ust.1 w/w ustawy,

2. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art.233§1 kpc poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów ,tj.

a. zeznań świadka B. T., z których wynikało, że to świadek założył na szlifierkę tarczę, która okazała się niewłaściwa, co świadczy o tym, że ubezpieczony nie miał świadomości, czy tarcza jest zgodna z zaleceniami producenta określonymi w instrukcji obsługi, a tym samym nie można było przypisać ubezpieczonemu działania z rażącym niedbalstwem,

b. dowodu z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, z której wprost wynikało, że czynności, które wykonywał ubezpieczony i w trakcie których doszło do wypadku mogły być wykonywane przy użyciu szlifierki kątovej, a niezapoznanie się z instrukcją obsługi szlifierki wynikało z uwarunkowań kulturowych w gospodarstwie rolnym rodzinnym i doświadczenia ubezpieczonego w pracy ze szlifierką kątową, co świadczy o braku rażącego niedbalstwa po stronie ubezpieczonego, podczas wykonywania prac w gospodarstwie rolnym,

Wskazując na powyższe ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę decyzji organu rentowego i przyznanie mu prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej oraz zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja D. T. podlegała uwzględnieniu.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, ale niezasadnie stwierdził, że w okolicznościach sprawy zaistniała ustawowa przesłanka wyłączająca prawo ubezpieczonego D. T. do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej zaistniałego w dniu 19 kwietnia 2016r. Przypomnieć należy, że zgodnie z art.10 ust.2 pkt 1 ustawy z 20 grudnia 1990r. ubezpieczeniu społecznym rolników jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej nie przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli spowodował wypadek umyślnie albo wskutek rażącego niedbalstwa. W przekonaniu Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy prawidłowo wskazał, że ubezpieczony naruszył zasady bezpiecznej pracy w rolnictwie, po pierwsze dlatego, że nie zapoznał się z instrukcją obsługi szlifierki kątovej, za pomocą której wykonywał prace w chwili wypadku, a po drugie i niejako w konsekwencji pierwszego do wykonywania pracy przy użyciu szlifierki kątovej użył tarczy zębatej, co do której

instrukcja obsługi zawiera wskazanie, iż nie należy montować tarcz do drewna lub tarcz zębatach, gdyż narzędzia tego rodzaju często powodują odrzut lub utratę kontroli nad elektronarzędziem. Zauważyć jednak należy, że samo stwierdzenie naruszenia zasad bezpieczeństwa pracy nie jest wystarczające do ustalenia, iż ubezpieczony traci prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej. Ze wskazanej wyżej regulacji ustawowej wynika, że prawo rolnika do odszkodowania wyłączają jedynie takie sytuacje, w których rolnik spowodował wypadek umyślnie albo wskutek rażącego niedbalstwa, przy czym nie wystarczające jest stwierdzenie, że do takiego rażącego niedbalstwa (lub umyślności) doszło, ale konieczne jest wskazanie na czym, w konkretnych okolicznościach takie rażące niedbalstwo polegało. W tym miejscu podnieść należy, że rażące niedbalstwo (nie mające definicji w ustawie) definiowane jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych jako sytuacja granicząca z umyślnością, w której ubezpieczony ma świadomość grożącego mu niebezpieczeństwa, mimo to naraża się na takie niebezpieczeństwo i ignorując następstwa własnego zachowania wywołuje określone niepożądane skutki. W ocenie Sądu Okręgowego analiza całokształtu okoliczności sprawy nie daje podstaw do przyjęcia, że podejmując w dniu 19 kwietnia 2016r. pracę z użyciem szlifierki kątovej wyposażonej w tarczę zębatą ubezpieczony działał w warunkach rażącego niedbalstwa. Trafna jest uwaga Sądu Rejonowego, że ubezpieczony nie zapoznał się z instrukcją obsługi, która dostarczyłaby mu określonej wiedzy o używanym narzędziu. Jednakże - w ocenie Sądu drugiej instancji - okoliczność ta nie może przeważać nad innymi okolicznościami sprawy, na które zwraca uwagę apelujący, a które Sąd Rejonowy potraktował ubocznie. Chodzi tu o warunki pracy i prowadzenia gospodarstwa rolnego przez ubezpieczonego oraz o tzw. uwarunkowania kulturowe, które w dalszym ciągu odgrywają dużą, choć nie zawsze pozytywną rolę w rolnictwie, szczególności w kształtowaniu świadomości i postaw rolników w zakresie bezpieczeństwa pracy, na co zwrócił uwagę biegły z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Z zeznań ubezpieczonego oraz świadka B. T. (ojca ubezpieczonego) wynika, że ubezpieczony prowadzi gospodarstwo rolne równoległe ze swoimi rodzicami (w tym samym siedlisku). Do prowadzenia działalności rolniczej zarówno ubezpieczony, jak i jego ojciec używają tych samych narzędzi. W dniu wypadku ubezpieczony przystąpił do pracy polegającej na przecinaniu desek za pomocą szlifierki kątovej wyposażonej w tarczę zębatą zamontowaną do tego urządzenia nie przez ubezpieczonego, ale przez jego ojca przy okazji wcześniej wykonywanej pracy przy przecinaniu deski. Z zeznań przesłuchanych osób wynika dalej, że ojciec ubezpieczonego, wcześniej niejednokrotnie używał do przecinania elementów drewnianych szlifierki kątovej wyposażonej w tego rodzaju tarczę i obaj rolnicy na podstawie dotychczasowej bezwypadkowej praktyki przyjęli, że postępowanie takie jest prawidłowe. Obaj również deklarowali, że szlifierka kątova służy nie tylko do szlifowania i polerowania, ale również cięcia, w tym drewna, co zresztą znalazło potwierdzenie w opinii biegłego, który na k.9 swojej opinii (k.48 akt sprawy) wskazał, że czynność, którą w dniu wypadku wykonywał ubezpieczony, czyli przecinanie desek, mogła być wykonana przy zastosowaniu szlifierki kątovej. Skoro zatem funkcja szlifierki kątovej obejmuje przecinanie drewna to posłużenie się przez ubezpieczonego niewłaściwą, ale przeznaczoną do cięcia drewna tarczą zębatą, nie może być uznane za działanie w warunkach rażącego niedbalstwa dodatkowo przy uwzględnieniu, że ubezpieczony korzystał w tym zakresie z doświadczeń swojego ojca również rolnika.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art.386§1 kpc w zw. z art.11 ust.1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał ubezpieczonemu D. T. prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej w wysokości 6 300 złotych ,tj. za 9 % stałego uszczerbku na zdrowiu.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z wynikiem sprawy na podstawie art.98§1 i 3 kpc. Na zasądzoną od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 330 złotych składają koszty zastępstwa procesowego za pierwszą i drugą instancję w wysokości określonej w §9 ust.2 i §10 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015r., poz.1800 ze zm.) w wysokości odpowiednio 180 złotych i 120 złotych oraz opłata od apelacji w wysokości 30 złotych.